

**Socialstyrelsens föreskrifter
om bedömningen av om en
hälso- och sjukvårdsåtgärd
kan utföras som egenvård
(SOSFS 2009:6)**

**Ellinor Englund
Anna Åberg
Pär Ödman
Avdelningen för juridik**

Tillämpningsområdet (1 kap. 1-3 §§)

- Inom sådan verksamhet som omfattas av HSL
- När en legitimerad yrkesutövare
  - gör en bedömning,
  - planerar, samt
  - följer upp och omprövar bedömningen
- Bestämmelserna om ansvar för rutiner för samverkan samt bestämmelserna om informationsöverföring ska även tillämpas av vissa nämnder med ansvar för insatser enligt SoL eller LSS

Definition m.m. (2 kap. 1 §)

- Med egenvård avses en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en patient själv kan utföra
- Avser även att omfatta sådana åtgärder som bedömts kunna utföras av någon annan som inte är hälso- och sjukvårdspersonal (t.ex. en personlig assistent)
- Egenvård är inte hälso- och sjukvård enligt HSL

Ansvar för rutiner inom ramen för ledningssystem (3 kap. 1 och 2 §§)

- Huvudmännen för hälso- och sjukvården och socialtjänsten ska tillsammans säkerställa att övergripande rutiner för samverkan dem emellan utarbetas
- Av rutinerna ska även framgå hur huvudmännen för hälso- och sjukvården ska samarbeta med andra aktörer (t.ex. skolan och Försäkringskassan)

Ansvar för rutiner inom ramen för ledningssystem (3 kap. 3 och 4 §§)

- Vårdgivaren ska ge direktiv och säkerställa att verksamhetens ledningssystem innehåller rutiner för bedömning, samråd och planering.
- Vårdgivaren får uppdra åt en eller flera verksamhetschefer, alternativt MAS, att fastställa rutiner
- Rutinerna ska ingå i ordinarie ledningssystem (SOSFS 2005:12 respektive SOSFS 2006:11)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för bedömningen

- *Den behandlande legitimerade yrkesutövaren* inom hälso- och sjukvården ansvarar för bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (4 kap. 1 §)

Legitimerade yrkesutövare inom hälso- och sjukvården

1. Apotekare
2. Arbetsterapeut
3. Audionom
4. Barnmorska
5. Biomedicinsk analytiker
6. Dietist
7. Kiropraktor
8. Logoped
9. Läkare
10. Naprapat
11. Optiker

Legitimerade yrkesutövare inom hälso- och sjukvården forts.

12. Ortopedingenjör
13. Psykolog
14. Psykoterapeut
15. Receptarie
16. Röntgensjuksköterska
17. Sjukgymnast
18. Sjukhusfysiker
19. Sjuksköterska
20. Tandhygienist
21. Tandläkare

3 kap. 2 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för bedömningen

- Bedömningen ska
  - göras i samråd med patienten och utifrån respekten för dennes självbestämmande och integritet samt behov av trygghet och säkerhet,
  - utgå från patientens fysiska och psykiska hälsa samt dennes livssituation (4 kap. 3 och 4 §§)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för bedömningen

- När bedömningen görs i samband med vårdplanering vid in- och utskrivning av patienter i slutenvård ska den *behandlande läkaren* göra en bedömning enligt 3 kap. 4 § fjärde stycket 2 SOSFS 2005:27
(4 kap 1 § andra stycket)

Särskilt om vårdplanering enligt SOSFS 2005:27

- Av SOSFS 2005:27 följer bl.a. att det är den behandlande läkaren i den slutna vården som fastställer hur vårdplaneringen ska genomföras
- Enligt 3 kap. 4 § fjärde stycket 2 ska av vårdplanen framgå vilka åtgärder som den behandlande läkaren har bedömt som hälso- och sjukvård alternativt egenvård och vem som skall vidta respektive åtgärd

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för bedömningen

- När en bedömning avser om en patient själv kan ansvara för sina läkemedel ska ställningstagande först göras enligt 1 kap. 1 § fjärde stycket SOSFS 2000:1 (4 kap. 2 §)

Särskilt om Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelshantering (SOSFS 2000:1)

- Av SOSFS 2000:1 följer bl.a. att iordningställande och administrering av läkemedel till patienten är hälso- och sjukvård och ska ombesörjas av viss hälso- och sjukvårdspersonal
- Socialstyrelsen rekommenderar att delegering sker restriktivt och att delegeringsbeslut regelbundet omprövas
- Föreskrifterna ska inte tillämpas om en patient själv har ansvaret för att hantera sina läkemedel. Detta gäller även om patienten behöver *viss praktisk hjälp*.
(1 kap. 1 § fjärde stycket SOSFS 2000:1)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för bedömningen

- En analys ska göras av om utförandet av egenvården kan innebära att patienten utsätts för en risk att skadas (4 kap. 5§)
- I förekommande fall ska en utredning göras för att avgöra om patienten själv eller med hjälp av någon annan på ett säkert sätt kan utföra en hälso- och sjukvårdsåtgärd som egenvård (4 kap. 5 §)
- Om patienten behöver praktisk hjälp ska den som gör bedömningen samråda med närstående, socialtjänsten eller andra ansvariga för att avgöra om egenvården kan utföras på ett säkert sätt (4 kap. 6§)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för bedömningen

- En hälso- och sjukvårdsåtgärd får inte bedömas som egenvård om analysen visar att det föreligger en risk för att patienten skadas (4 kap. 7 §)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för bedömningen

- Bedömningen görs under yrkesansvar enligt lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS
  - Den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen bär själv ansvaret för hur han eller hon fullgör sina arbetsuppgifter (2 kap. 5 § LYHS)
  - Reglerna om disciplinpåföljd, prøvotid, återkallelse av legitimation eller av annan behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården gäller (5 kap. LYHS)
  - Socialstyrelsen har tillsyn (6 kap. LYHS)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för bedömningen

- Bedömningen ska **dokumenteras** i patientens journal (4 kap. 8 §)
- Den som har gjort bedömningen ska **informera** patienten om vad egenvården innebär (9 §)
- Den som har gjort bedömningen ska ansvara för att egenvården
  1. **omprövas** om förutsättningarna ändras, och
  2. **följs upp** regelbundet, om det inte är uppenbart obehövligt. (10 §)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för planering

När?

- Den som har gjort bedömningen ska ansvara för att en **planering** görs, om det inte är uppenbart obehövt och om patienten
  - har behov av stöd och hjälp i samband med egenvården,
  - behöver praktisk hjälp av en närstående, socialtjänsten eller någon annan aktör för att utföra egenvården, eller
  - av något annat skäl har behov av planeringen.

(5 kap. 1 §)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för planering

Hur?

- Patienten ska delta i planeringen och bestämmer själv om någon eller några närstående ska delta (5 kap. 2 §)
- Planeringen ska göras i samråd med
  1. den eller dem som ska hjälpa patienten med egenvården,
  2. ansvarig nämnd, om patienten har beviljats eller kommer att beviljas hjälp med egenvården av socialtjänsten, eller
  3. vårdgivare, vårdenheter och andra aktörer som kan komma att beröras av egenvården. (5 kap. 3 §)

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för planering

Dokumentation

- Av dokumentationen av planeringen ska det framgå (5 kap 4 §)
  1. vilken åtgärd som har bedömts som egenvård,
  2. om patienten själv eller med hjälp av någon annan ska utföra egenvården,
  3. hur information och instruktioner till den eller dem som ska utföra egenvården ska ges,

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för planering

4. vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om patienten har drabbats av eller har utsatts för risk att drabbas av skada eller sjukdom i samband med egenvården,
5. vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om patientens situation förändras,
6. hur och när bedömningen av egenvården ska följas upp,
7. när en omprövning av bedömningen av egenvården ska göras.

Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar för planering

- Patienten ska få en kopia av dokumentationen av planeringen (5 kap. 5 §)
- Om patienten av socialtjänsten har beviljats eller kommer att beviljas hjälp med egenvården, ska en kopia av dokumentationen av planeringen föras till personakten eller motsvarande (5 kap. 6 §)

Informationsöverföring

- Information om egenvården får endast överföras till dem som berörs efter en prövning enligt
  1. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
  2. socialtjänstlagen (2001:453),
  3. lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
  4. lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område.

(6 kap 1 §)